

Сіткар В.І.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІППО

Сіткар Н.С.

вчителька початкових класів Тернопільського
ЗЗСО № 13 ім. А. Юркевича

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ШКОЛАХ ЕСТОНІЇ: РЕАЛІЇ ТА ПОРАДИ УКРАЇНСЬКИМ ОСВІТЯНАМ

Постановка проблеми. В Естонії, як і в Україні, освіта обов'язкова – це конституційне право всіх дітей до 17 років. В цій країні структура навчальних закладів подібна до вже знайомої нам:

- ясла – для дітей віком від 1,5 до 3 років;
- дитячий садочок – для дітей від 3 до 7 років;
- школа – для учнів від 6 до 17 років;
- гімназія – для учнів від 17 до 20 років.

Проте на відміну від традиції у нашій країні, в Естонії немає конкуренції між державними та приватними школами. Державна освіта вважається якісною та престижною. На противагу цьому у приватні школи найчастіше віддають дітей із проблемною поведінкою [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щоб потрапити до школи, діти складають вступні тести. За їхніми результатами обирають навчальну програму. Існує дві **державні** програми – для загальної школи та спрощена для основної освіти (за даними **сайту** Міністерства освіти та науки Естонії) [2]. За спрощеною програмою навчають дітей із вадами розвитку чи тих, яким потрібні особливі умови. Водночас інклюзивна освіта повністю інтегрована в загальну, дітей з інвалідністю навчають нарівні з іншими учнями та в тих самих класах. Жодної ізоляції та обмежень – батьки можуть вільно обирати, вчитися їхнім дітям в звичайній школі чи спеціалізованому інтернаті. Якщо учень потребує особливих умов, школа може забезпечити йому спеціального помічника, соціального педагога чи психолога.

Мета роботи. Проаналізувати особливості навчання в сучасних школах Естонії, які за результатами PISA-2018 є найкращими в Європі, та розробити поради для українських освітян.

Виклад основного матеріалу досліджень. Для українських освітян, як своєрідних реципієнтів, корисними можуть бути такі поради естонських колег:

1. *Вчитися не менше за своїх учнів.* Щоб давати актуальні знання та допомогти дітям опанувати інновації, вчителю необхідно розвиватися. Окрім того, нові знання завжди мотивують рухатися далі.

2. *Користуватися методиками закордонних колег.* Естонські вчителі майже всі стежать за блогами, сайтами відомих педагогів, випробовують різні авторські уроки та часто змінюють свої програми відповідно до запитів класу та навіть конкретних учнів. Не обов'язково вигадувати велосипед, якщо вже є класні авторські уроки – їх можна використовувати та адаптувати під своїх

дітей. Якщо ж програма не дозволяє вільно обирати формат уроку, варто спробувати давати творчі домашні завдання або влаштувати раз на тиждень гурток з інтерактивом. Так, наприклад, на **EdEra** є новий онлайн-курс для вчителів з готовими інструментами, які можна використовувати, щоб урізноманітнювати уроки.

3. *Опанувати медіацію.* Якщо в Україні немає поки що державної програми медіації в школах, а конфлікти найчастіше самотужки розв'язують вчителі, варто познайомитися ближче з **медіацією** (*метод вирішення конфліктів та врегулювання справ із залученням третьої сторони – посередника, який допомагає налагодити комунікацію та знайти рішення, яке б влаштувало всі сторони*) та **антибулінгом**. Задля цього разом збираються батьки учня, директор, соціальний працівник, медіатор та учитель. Їхнє завдання – знайти рішення, яке буде обов'язкове для виконання. Крім того можна пройти курси, наприклад – **онлайн**, чи хоча б познайомитися з досвідом іноземних колег в інтернеті [2].

Естонська школа робить акцент на індивідуальному розвитку учнів і завжди шукає діалог між батьками та вчителями. Країна, яка обрала шлях діджиталізації, дає більше свободи педагогам та учням для прояву своїх здібностей. Українська школа лише починає цей шлях розвитку – в 2017 році була прийнята реформа «Нова українська школа», яка теж ставить в центр уваги дітей та їх потреби.

На думку Лійни Керсна, депутатки парламенту Естонії, яка займається питаннями освіти, найважливіша складова успіху естонської школи – це високий рівень вчителів [1]. Зокрема, набирати і утримувати у школі молодих ентузіастів допомагає порівняно непогана зарплата: середня зарплата шкільного вчителя в Естонії у другому кварталі 2019 року становила до вирахування податків 1513 євро, що трохи більше середньої зарплати по країні, а середня зарплата вихователя у дитячому садку – 1145 євро.

Лійна Керсна вважає, що якості естонської школи сприяє ще й те, що дуже багато дітей активно беруть участь у гуртках за інтересами. «Це дає дітям можливість розвивати сильні сторони, світогляд та інтерес до специфічних предметів. А перелік гуртків за інтересами вражає навіть у маленьких сільських школах», – говорить пані Керсна.

Крім того, депутатка наголошує на важливості системи словесних оцінок. За її словами, вона підтримує у дітях цікавість і самооцінку, що дуже важливо для навчання. Словесні оцінки – коли вчитель не ставить «п'ятірку» або «двійку», а пише або говорить словами: «дуже добре» або, наприклад, «ось тут ще треба попрацювати» – широко застосовують в Естонії у молодших і середніх класах, у старших же в основному вже ставлять бали [1].

Висновки. Вчитель – не єдиний, хто відповідає за навчання та розвиток дітей. У кожній школі працюють соціальні працівники та державні координатори. Перші спостерігають за поведінкою учнів, відповідають за їхній соціальний та творчий розвиток. А другі стежать за успішністю учнів. Завдання ж учителя – дати дітям максимум знань та зацікавити навчанням [2].

Естонські навчальні плани визначають, що учень має знати, а вчителі вирішують, як і в якій послідовності цьому навчати.

За словами організаторки дослідження PISA в Естонії Гунди Тіре, яку цитує газета *Eesti Päevaleht*, естонські школярі виявилися і найбільш націленими на успіх: вони упевнені, що люди самі здатні розвивати свій інтелект, і готові вкладатися у власний розвиток, щоб забезпечити собі краще майбутнє [1; 3].

Література

1. Естонська шкільна система – найкраща в Європі. І ось чому. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/estonska-shkilna-systema--naiiakisnisha-v-yevropi-i-os-chomu-477147.html> (дата звернення: 25.03.2020).

2. Освіта по-естонськи: як вчать в школах Талліна. URL: <http://blog.ed-era.com/osvita-po-iestonski-iak-vchatsia-v-shkolakh-tallinna/> (дата звернення: 27.03.2020).

3. Сінгапур лідирує в глобальних рейтингах освіти. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-38229855> (дата звернення: 20.03.2020).

УДК 378(430)

Сіткар С.В.

кандидат педагогічних наук
викладач кафедри машинознавства і транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ОСВІТНІЙ ТЕХНОЛОГ ЯК МЕДІАТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛІВ: ДОСВІД ЕСТОНІЇ

Постановка проблеми. За результатами останньої програми з оцінювання освітніх досягнень учнів PISA-2018, естонська шкільна система виявилася найкращою в Європі. Чотири перших рядки у світовому рейтингу посіли китайські або переважно китайські міста. Першими стали Пекін, Шанхай, Цзянсу і Чжецзян (PISA працювала саме у цих містах, а не у всій КНР), друге місце посів Сінгапур, третє – Макао, четверте – Гонконг, п'яте – Естонія [1]. Інші країни-спадкоємиці радянської системи освіти опинилися значно нижче Естонії, хоча і на непоганих місцях: Латвія – на 30-му (з 79), Росія – на 31-му, Литва – на 34-му, Білорусь – на 36-му, Україна – на 39-му [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Естонії серйозна перебудова радянської освітньої системи почалася вже у перші пострадянські роки. Наприклад, систему, схожу на українське ЗНО – єдині випускні іспити-тести і вступ до вишу на основі набраних на них балів – запровадили в Естонії вже в 90-ті. Тепер, через 28 років після розпаду СРСР, естонська школа вже дуже далеко пішла від радянської моделі.

«Наші вчителі користуються широкою професійною самостійністю у тому, як вчити дітей», – починає перераховувати складові успіху депутатка парламенту Естонії Лійна Керсна, яка займається питаннями освіти. «В Естонії дуже поширені сучасні методи навчання, – продовжує депутатка, – зокрема, проблемне навчання, проєктне навчання, цифрове навчання, навчання